

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД ВЗАЄМОДІЇ З НАВЧАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Анотація: У статті розкрито переваги дистанційного навчання як методу взаємодії студента з навчальною системою. Подано чинники ефективності цієї інноваційної форми навчання. Виділено ряд характеристик, які повинні бути притаманні будь-якому виду дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронна технологія, інтерактивність, мотивація навчання, модуль.

Keywords: distance learning, e-technology, interactivity, motivation training, module.

На сучасному етапі фахівці з проблем освіти називають дистанційну форму навчання освітньою системою XXI століття. В світі на неї покладають великі надії. За даними експертів до кінця XXI століття вища освіта стане мінімальним рівнем освіти, яка потрібна буде для виживання людства. Бюджети навіть найбільш розвинених країн не витримають навчання великої кількості студентів за очною формою. За оцінкою світових освітніх систем дистанційне навчання є вдвічі дешевшим від традиційних форм навчання. Досвід українських центрів дистанційної освіти свідчить, що їхні витрати на підготовку фахівця складають на половину менше від витрат при денній формі навчання. Висока концентрація матеріалу та його уніфікація, орієнтація на велику кількість слухачів, більш ефективне використання аудиторій і технічного обладнання забезпечують відносно нижчу собівартість навчання. Чисельність тих, хто навчається за нетрадиційними технологіями, зростає швидше числа студентів денних форм навчання. Оскільки нові технології дозволяють зробити візуальну інформацію яскравою і динамічною, існує необхідність побудувати сам процес освіти з урахуванням активної взаємодії студента з навчальною системою. За прогнозами фахівців, в найближчі роки дві третини студентів з розвинених країн навчатимуться дистанційно.

Зараз говорять про поступове стирання кордонів між системами освіти, які сформовані в різних країнах. У цьому ракурсі дистанційна освіта, яку недавно вважали допоміжним компонентом, все більше виділяється в самостійну, чітко сформовану систему навчання, що взаємодіє практично в усіх країнах і освітніх установах. Провідні навчальні заклади розгортають у себе системи дистанційної освіти для того, щоб кожен охочий, незалежно від громадянства, міг здобути освіту. Велика кількість

абітурієнтів залишається за межами вищої освіти в результаті великого конкурсу у вузах. Багато хто потребує перепідготовки за напрямками вищої освіти. Таким чином, не охоплена ніякими формами додаткової освіти приблизно третя частина дорослого населення країни. Тільки за допомогою дистанційних освітніх технологій можливо вирішити ці питання.

Дистанційна освіта увійде в 21 століття як найефективніша система підготовки фахівців високого рівня, так як вона дозволяє реалізувати два основні принципи сучасної освіти – «освіта для всіх» і «освіта через усе життя». Це є об'єктивна реальність сучасності.

Комп'ютерні технології, змінивши звичне сприйняття світу, проникли в різні сфери діяльності людини. Подарувавши свободу комунікації людям, які географічно далекі один від одного, всесвітня мережа з'єднала віддалені місця планети. Сучасні комп'ютерні телекомунікації здатні забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації на рівні, а іноді і набагато ефективніше, ніж традиційні засоби навчання. Випробування довело, що структура навчальних курсів і якість при традиційних формах навчання не відрізняється від якості дистанційного навчання.

Нові електронні технології, такі як інтерактивні диски CD-ROM, електронні дошки оголошень, мультимедійний гіпертекст, доступні через глобальну мережу Інтернет і можуть не тільки забезпечити активне залучення учнів до навчального процесу, а й дозволяють управляти цим процесом на відміну від більшості традиційних навчальних середовищ. Інтерактивні можливості використовуваних в системі програм дистанційної форми навчання і систем доставки інформації дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, які неможливі в більшості традиційних систем навчання.

Глобалізація в області освіти та розвиток телекомунікаційних систем привели до зростання кількості програм дистанційного навчання. В цей процес залучені практично всі вузи України. Ефективність дистанційного навчання залежить від наступних чинників:

– Ефективної взаємодії викладача і слухача, не зважаючи на обставину, що вони знаходяться на відстані;

– Педагогічних технологій, які використовуються;

– Ефективності методичних матеріалів і способів їх донесення до студента;

– Ефективності зворотного зв'язку.

Інакше кажучи, ефективність дистанційного навчання залежить від організації і методичної якості задіяних матеріалів, а також майстерності педагогів, що беруть участь в цьому процесі. Окрім того, виділяється ряд характеристик, які повинні бути притаманні будь-якому виду дистанційного навчання іноземної мови, щоб його можна було розглядати як ефективне.

Дистанційне навчання передбачає більш ретельне і детальне планування діяльності учня, її організацію; чітку постановку завдань і цілей навчання; доставку необхідних навчальних матеріалів; ключове поняття освітніх програм дистанційного навчання – інтерактивність.

Дистанційне навчання має забезпечувати максимально можливу інтерактивність між учнем и викладачем, зворотній зв'язок між учнем й учбовим матеріалом, а також давати можливість групового навчання. Інтерактивні можливості використо-

вуваних програм в дистанційному навчанні і систем доставки інформації дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, тобто інтерактивну взаємодію, яка неможлива в більшості традиційних систем навчання.

При дистанційному навчанні суб'єктами в інтерактивній взаємодії виступають викладачі та студенти, а засобами здійснення подібної взаємодії – електронна пошта, телеконференції, діалоги в режимі реального часу.

– Необхідно передбачити ефективний зворотний зв'язок для того, щоб студенти були впевнені в правильності їхніх дій. Зворотний зв'язок має бути поопераційний, оперативний і відстрочений у вигляді зовнішньої оцінки.

– Структура курсу дистанційного навчання повинна бути модульною, щоб учень мав можливість усвідомлювати своє просування від модуля до модуля, міг би вибрати будь-який модуль на свій розсуд або на розсуд керівного педагога, залежно від рівня навченості. При цьому слід зазначити, що модулі великого обсягу помітно знижують мотивацію навчання.

– Особливе значення при навчанні англійської мови має звуковий супровід, який може бути реалізовано або за допомогою мережевих технологій, або за допомогою CD-ROM.

– Досвід показує, що студенти, які навчаються дистанційно, стають більш самостійними, мобільними і відповідальними. Якщо мотивація до навчання велика, ці якості розвиваються. До кінця навчання ми одержуємо професійних фахівців, яких потребує ринок праці.

– Дистанційне навчання робить процес навчання більш творчим та індивідуальним, відкриває нові можливості для творчого самовираження учня.

– Впровадження дистанційного навчання зменшує нервозність учнів при здачі заліку або іспиту. Відомо, що схвильованість та страх перед викладачем не дозволяють окремим студентам в повній мірі показати їх знання. Знімається суб'єктивний фактор оцінки і психологічний вплив, зумовлений впливом групи або успішністю студента з інших предметів.

В даний час сучасні інформаційні технології дають необмежені можливості вирішення проблеми дистанційного навчання, так як можливо зберігання, обробка і доставка інформації на будь-яку відстань, будь-якого обсягу і змісту. У таких умовах на перший план при побудові системи дистанційного навчання виходить його змістовна і методологічна організація.

Так, в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького з 2006 року створена Лабораторія дистанційної освіти (ЛДО). ЛДО вважається підрозділом вузу, який створили при Інформаційно-комп'ютерному центрі. Він контролює питання організації, планування та проведення навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в рамках використання дистанційних технологій навчання у вузі з таких напрямів як організаційне забезпечення, системно-технічне забезпечення, науково-методичне забезпечення, матеріально-технічне та кадрове забезпечення.

ЛДО вивчає потреби підрозділів МДПУ в представленні навчально-методичної та довідкової інформації в мережі Інтернет, а також забезпечує розміщення на веб-сайті МДПУ електронних довідкових і навчально-методичних мате-

ріалів, створених науково-педагогічними та іншими працівниками університету з використанням технологій дистанційного навчання. Створена Лабораторія забезпечує апробацію нових електронних навчально-методичних матеріалів, а також нових дистанційних курсів [4].

Література

1. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения / А. А. Андреев. – М.: Издательство, МЭСИ, 2001. – 120 с.
2. Педагогические технологии дистанционного обучения / Под ред. Е.С. Полат – М., «Академия», 2006.
3. Теория и практика дистанционного обучения / Под ред. Е.С. Полат – М., «Академия», 2004.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2010/30_05.pdf